

Manual de formare

COMPONENTA 1

A.1.1 ORGANIZAREA SESIUNILOR DE INSTRUIRE PENTRU COORDONATORII ȘI MEMBRII ECHIPELOR MOBILE

1.1.2. Realizarea strategiei de formare colectivă și a materialelor de formare pentru echipele mobile

Acest material este dezvoltat în cadrul proiectului “VERA – Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!”, Componenta 1, activitatea A.1.1 ORGANIZAREA SESIUNILOR DE INSTRUIRE PENTRU COORDONATORII ȘI MEMBRII ECHIPELOR MOBILE, sub-activitatea 1.1.2. Realizarea strategiei de formare colectivă și a materialelor de formare pentru echipele mobile.

Materialul are la bază programa de formare dezvoltată ca urmare a analizei nevoilor de formare a echipelor mobile și a coordonatorilor acestora și va fi utilizat de către formatori în cadrul sesiunilor de instruire organizate în cele 123 de locații.

Având în vedere că domeniul violenței domestice este unul complex și sesiunile de instruire au o durată de doar 16 ore, programa de formare va cuprinde o parte dintre tematicile selectate ca fiind importante de către respondenți pentru formarea profesională continuă. Recomandăm ca unele subiecte menționate în cadrul sesiunilor de instruire de către formatori să fie dezvoltate ulterior în alte programe de formare continuă.

Prezentul manual al formatorilor este însoțit de un material destinat celor care participă la activitatea de formare (suport de curs).

Aceste documente au fost special elaborate în cadrul proiectului pentru o abordare unitară a instruirii și pentru o utilizare cât mai completă a tuturor mijloacelor didactice puse la dispoziție de proiect, precum și pentru întocmirea documentelor necesare pentru implementarea sesiunilor de instruire, evaluarea acestora și elaborarea raportului de instruire.

CUPRINS

I. ASPECTE INTRODUCATIVE

1.1. Organizarea și desfășurarea sesiunilor de instruire

1.2. Educația adulților – concepte de bază

1.3. Rolul formatorului

II. METODE ȘI TEHNICI DE INSTRUIRE

2.1. Comunicarea în procesul de formare

2.2. Expunerea (prezentarea) și Demonstrația

2.3. Brainstorming

2.4. Reflecția

2.5. Studiul de caz

2.6. Metoda maieutica (întrebările ipotetice ca tehnică de predare)

2.7. Jocul de rol (interpretarea de roluri)

2.8. Discuția de grup. Exercițiu pe grupuri mici

III. Derularea și evaluarea sesiunilor de instruire

3.1. Planul sesiunilor de instruire

a. Ziua 1 de instruire

a.1. Sesiunea 1: Relații și roluri (105 min.)

a.2. Sesiunea 2. Siguranța (75 min)

a.3. Sesiunea 3. Violența domestică (180 min.)

a.4 Sesiunea 4. Echipa mobilă (120 min.)

b. Ziua a doua de instruire

b.5 Sesiunea 5. Metode și tehnici de intervenție (130 min.)

b.6 Sesiunea 6. Principii și competențe (120 min.)

b.7 Sesiunea 7. Siguranța și reziliența practicienilor. (100 min.)

b.8 Sesiunea 8. Instituții implicate și colaborarea interinstituțională (100 min)

3.2. Evaluarea finală

3.3. Raportul de formare

ANEXE

1. Programa de formare

2. Chestionarul de evaluare a sesiunilor de instruire

3. Model: Raportul formatorului asupra activității de instruire

I. ASPECTE INTRODUCATIVE

1.1. Organizarea și desfășurarea sesiunilor de instruire

În cadrul proiectului VERA – Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!” vor fi organizate 123 de sesiuni de instruire pentru echipele mobile și coordonatorii acestora care fac intervenție în regim de urgență în cazurile de violență domestică.

Grupul țintă este format din practicieni care au responsabilități pentru a interveni în situațiile de urgență în domeniul violenței domestice și va fi împărțit în grupe de aproximativ 27 de persoane pentru fiecare sesiune.

Sesiunile de instruire vor avea loc în toate județele, inclusiv municipiul București. În fiecare județ sunt selectate 3 locații pentru desfășurarea sesiunilor astfel încât să se asigure accesul practicienilor din toate municipiile, orașele și comunele.

Tematica abordată în cadrul celor 16 ore de instruire a fost selectată ca urmare a analizei nevoilor de formare și include subiectele alese ca fiind prioritare de către respondenți.

Programul sesiunilor de formare

Fiecare program va avea o durată de 16 ore, împărțite pe parcursul a 2 zile de lucru, în intervalul orar 8.00-17.00, cu o pauză de prânz de 30 de minute și 2 pauze de cafea de 15 minute fiecare.

Pregătirea sesiunii de instruire de către formator

Înainte de deplasarea formatorilor la locația unde va susține sesiunea de instruire, fiecare formator se va asigura că are următoarele documente:

- Lista participanților;
- Mape de lucru pentru fiecare participant: suport de curs, fișa de evaluare etc.

De asemenea se va asigura că are toate informațiile cu privire la locația unde va susține instruirea, sala și dotările necesare (materiale suport – flipchart, videoproiector etc.).

1.2 Educația adulților – concepte de bază

Formarea se referă la procesul prin care adulții învață, exersează competențe pe care le dețin sau dezvoltă noi abilități.

Învățarea are mai multe componente:

- Cognitiv (a ști)
- Comportamental (a face)
- Emoțional / valoric (a fi)

Cognitiv: formatorul își propune să transmită informații pentru ca participanții să cunoască, înțeleagă, să analizeze, sintetizeze și să aprecieze și evalueze conținutul.

Comportamental: formatorul își propune să creeze contexte în care participanții să exerseze și să aplice informațiile livrate.

Emoțional: formatorul își propune ca în cadrul sesiunii de instruire participanții să reacționeze, să valorizeze, să aprecieze, să reconsidere

În procesul de instruire a adulților este necesar ca diferite forme de educație să fie combinate: educația formală, informală și nonformală. Fiecare dintre aceste abordări are avantaje care pot fi exploatate pe parcursul celor două zile de instruire.

1.3. Rolul formatorului

Formatorul acționează ca facilitator pentru învățare, asigurând flexibilitatea instruirii și încurajând participarea activă a tuturor membrilor grupului. Urmează regula 20/40/80 conform căreia oamenii își amintesc 20% din ceea ce aud, 40% din ce citesc și 80% din ce pun în practică. Astfel pe parcursul instruirii formatorii vor structura sesiunile utilizând activitatea de grup, pentru a permite participanților să învețe unii de la alții și va sublinia aplicabilitatea

practică a celor învățate în activitatea profesională a participanților prin utilizare brainstormingului, a jocului de rol, a întrebărilor reflexive etc.

Fiecare formator are stilul său propriu de facilitare a activităților de instruire, stil construit de-a lungul anilor și experiențelor cu diferite grupuri. Stilul se referă atât la modul în care formatorul se prezintă și creează experiențe de învățare pentru participanți, dar conține și ideile și convingerile care stau la baza a ceea ce face. Pot fi convingerile referitoare la rolul formatorului, la modul cum învață adulții, pot fi legate de aspecte privind autoritatea, controlul și obediința sau pot avea legătură cu evaluarea inteligenței sau motivației unui anumit grup de participanți.

II. METODE ȘI TEHNICI DE INSTRUIRE

2.1. Comunicarea în procesul de formare

Procesul comunicării stă la baza livrării unor sesiuni utile participanților și contribuie la creșterea gradului de implicare și motivarea lor în a aplica noile cunoștințe dobândite și dezvoltarea de noi competențe.

Comunicarea în procesul de formare este un proces în care formatorul transmite un mesaj verbal sau nonverbal către participanți și primește un feedback. Procesul de comunicare are loc într-un context adecvat formării și poate fi influențat de anumite bariere în comunicare. Formatorul facilitează derularea unui proces de comunicare eficient și adecvat scopurilor procesului de formare.

Astfel, formatorul are la bază următoarele abilități:

- să realizeze prezentări eficiente;
- să adreseze întrebări deschise / reflective;
- să observe implicarea și performanța participanților;
- să asculte activ;
- să adapteze conținutul potrivit nivelului participanților;
- să ofere și să primească feedback.

2.2. Expunerea (prezentarea) și Demonstrația

Expunerea constă în prezentarea de către formator a unor informații ori conținuturi teoretice noi și/sau importante pentru procesul de formare ori pentru activitatea persoanelor care participă la formare. Formatorul poate prezenta informațiile pe slide-uri ori poate utiliza flipchartul pentru a nota anumite informații relevante.

Demonstrația este o metodă de formare centrată pe formator și se poate referi la prezentarea unui mod de lucru ori a unei proceduri. În utilizarea acestei metode se pot da explicații verbale, se pot folosi imagini, schițe, ilustrații și se pot utiliza întrebări. Spre deosebire de prezentare, demonstrația are un și un conținut practic și se referă la aspecte procedurale pe care cursanții le întâlnesc frecvent în practica profesională. Demonstrația se utilizează, în principal, pentru învățarea unor proceduri sau tehnici specifice domeniului profesional în care se formează cursanții.

2.3. Brainstorming

Această metodă este utilizată, în principal pentru dezvoltarea creativității și încurajează cursanții să gândească constructiv. În consecință, sunt binevenite toate ideile, atât cele practice, evidente și testate, cât și ideile creative, inovatoare. Ideile generate pot fi legate unele de altele, ușor modificate sau incorporate în alte idei. Obiectivul este de a alcătui o listă cât mai cuprinzătoare de astfel de idei, care pot fi ulterior utilizate în diferite moduri.

2.4. Reflecția

Procesul de reflecție este o parte semnificativă a modelului de învățare experiențială (David Kolb) și ajută cursanții să reflecteze asupra situațiilor concrete pentru a generaliza, pentru a genera concepte ori idei din experiențelor practice. Formatorul încurajează reflecția utilizând întrebări deschise și oferind feedback pozitiv. Reflecția ajută cursanții să se refere asumat la experiențele de formare ori la situațiile concrete din diferite contexte profesionale.

2.5. Studiul de caz

Studiul de caz se referă la descrierea unei situații reale și relevante, respectând confidențialitatea asupra datelor, cu scopul analizării unor aspecte ce pot fi desprinse din cazul respectiv. Cazul trebuie să fie real în sensul că situația prezentată să reflecte realitatea practicii profesionale. Cazul poate fi unul general sau să se concentreze asupra unei arii specifice și trebuie să conțină suficiente detalii astfel încât analiza și discuțiile să fie relevante. Prin această metodă se urmărește: analiza datelor și a faptelor, găsirea de alternative pentru soluționarea cazului, argumentarea soluțiilor propuse, alegerea celei mai pertinente soluții etc. Studiul de caz poate fi atât o activitate individuală cât și una de grup, favorizând dezvoltarea capacității de anticipare, de luare de decizii, de reflecție, etc. În funcție de alegerea formatorului și de obiective fixate, fiecare grupă poate primi același caz sau cazuri diferite

2.6. Metoda maieutică (întrebările ipotetice ca tehnică de predare)

Metoda maieutică se bazează pe dialog și dezbateri, pe examinări critice și argumente raționale cu scopul de a descoperi diferite perspective. Metoda utilizează întrebări ipotetice utilizate pe parcursul dezbaterii cu scopul de a genera noi fațete ale cunoașterii în domeniul alocat studiului.

2.7. Jocul de rol (interpretarea pe roluri)

Metoda jocului de rol constă în simularea unei situații reale iar participanții își asumă anumite roluri în vederea rezolvării situației. Jocul de rol presupune stabilirea obiectivelor, pregătirea scenariilor pentru roluri, definirea situațiilor și sunt stabilite reguli pentru coordonarea activității respective. Participanții urmează scenariul oferit de formator. La finalizarea jocului are loc o discuție de analiză în care participanții vor fi încurajați să-și exprime emoțiile pe care le-au simțit de-a lungul desfășurării jocului de rol, să reflecteze la comportamentele observate, să formuleze idei ori concluzii și să extindă înțelesurile la propria experiență profesională.

2.8. Discuția de grup. Exercițiu pe grupuri mici

Discuția de grup este foarte stimulativă pentru cursanții adulți, care au astfel ocazia să apeleze la propria experiență, să o valorifice și să o împărtășească cu ceilalți. Rolul discuțiilor de grup/exercițiilor în grupuri mici este important, contribuind într-un mod specific la învățare prin ideile și argumentele utilizate ori prin explorarea înțelesului unor idei, concepte ori principii. Prin interacțiunile dintre membrii lui, grupul este o sursă importantă de învățare. Discuția în grup favorizează flexibilizarea reprezentărilor, resemnificarea și schimbarea atitudinilor ori comportamentelor membrilor grupului.

III. DERULAREA ȘI EVALUAREA SESIUNILOR DE INSTRUIRE

3.1. Planul sesiunilor de instruire

Pentru a asigura o abordare unitară pentru toate cele 123 de programe de instruire ce vor avea loc, formatorii vor urma programa dezvoltată ca urmare a evaluării nevoilor de formare. Astfel fiecare sesiune de lucru are obiective specifice, activități și conținuturi detaliate atât în programa de formare cât și în suportul de curs disponibil participanților.

Mai jos redăm pe scurt datele din aceste sesiuni, urmând ca fiecare formator să utilizeze atât suportul de curs cât și programa de formare pentru a implementa sesiunile de instruire.

Pentru **prima zi** de instruire sunt planificate o sesiune introductivă și patru sesiuni dedicate conținutului.

Sesiunea introductivă (de aprox. 30 min) va cuprinde în prima parte prezentarea proiectului și a cursului, prezentarea formatorului și a cursanților și în a doua parte va urmări culegerea de informații cu privire la nevoile și experiența participanților în domeniul violenței domestice.

Obiectivele urmărite de către formator în cadrul **primei sesiuni** vor fi: să cunoască noțiunea de rol, gen, relație, să înțeleagă procesul de relaționare, să reflecteze la caracteristicile tipurilor de relații, să cunoască rolurile sociale în relaționarea disfuncțională, să cunoască procesele implicate în relația disfuncțională, să identifice legătura între relația disfuncțională și violența domestică.

În această **primă sesiune** se vor prezenta/ exemplifica și se vor folosi diferite metode de educație formală și nonformală pentru a reliefa următoarele conținuturi: relația - scop și semnificație, relaționarea - proces și conținut, tipuri de relații: relații funcționale și relații disfuncționale, victima și agresorul, putere și control, roata violenței, contact social, interacțiune socială, conexiune socială, conexiune emoțională, rețele sociale.

În a doua sesiune de lucru, formatorul va avea ca temă de discuție: siguranța, securitate și context sigur. În cadrul celor 75 de minute alocate, se vor aborda următoarele conținuturi: atașamentul sigur, conceptul de siguranță, modul în care se dezvoltă siguranța, la nivel personal, relațional și de grup.

Formatorul va avea **în a treia sesiune** de lucru ca temă centrală violența domestică, căreia îi vor fi alocate 180 de minute. Prima activitate va consta în definirea violenței domestice (conform art.3 din Legea 217/2003, republicată), urmată de un exercițiu de grup în care se vor identifica tipurile de violență. Pentru exemplificarea se va utiliza un studiu de caz - loverboy (disponibil în suportul de curs al participantului). Abuzul și neglijarea copilului (art 94 din L 272/2004) vor fi corelate cu violența de gen/ violența domestică. În continuarea acestei sesiuni, formatorul va utiliza un alt studiu de caz pentru a identifica împreună cu participanții factori care favorizează dezvoltarea violenței domestice: la nivel personal (percepția deformată asupra propriei persoane și asupra realității, nesiguranța, frica de consecințe etc), la nivel relațional (mituri, stereotipuri, prejudecăți despre relație și rolul în relație), la nivel cultural (mituri, prejudecăți despre familie), la nivel instituțional (neîncredere în autoritățile/ instituțiile cu rol de protecție, necunoașterea procedurilor legale etc). Această sesiune de lucru va continua cu prezentare urmată de dialog reflectiv privind valorile personale și profesionale ale practicienilor.

Rolul profesionistilor în prevenirea apariției violenței domestice va fi următorul subiect al zilei de lucru, urmat de sesiunea dedicată temei referitoare la echipa mobilă (120 min.)

A patra sesiune va urmări ca participanții să clarifice rolul și componența echipei mobile, să înțeleagă rolul profesioniștilor echipei mobile și să cunoască diferite instrumente utilizate de către EM pe care să le și exerseze.

Ultima activitate facilitată de către formator va fi colectarea feedback-ului participanților și încheierea zilei. Formatorul va invita fiecare participant să își exprime în câteva cuvinte experiența avută pe parcursul formării și îi va informa cu privire la programul zilei următoare.

Ziua a doua de instruire

Prima sesiune de lucru are în centru metode și tehnici de intervenție și va avea o durată de 130 minute. Formatorul va invita participanții să descopere funcția și utilitatea procesului de consiliere. Astfel va defini consilierea și va prezenta rolurile și valorile specifice consilierii sociale, procesul de analiză a riscurilor și gândirea anticipativă și gândirea la consecințe.

Următoarea temă va viza implicarea persoanei care beneficiază de intervenție (user involvement approach) iar formatorul va urmări ca participanții să cunoască rolul implicării persoanei care beneficiază de intervenție și să considere intenția și perspectiva acesteia în intervenție.

Ultima temă din cadrul acestui pachet de lucru va cuprinde descrierea principiilor abordării centrate pe supraviețuitor și feedback-ul cursanților.

A doua sesiune va avea o durată de 120 de minute și va urmări principiile și competențele necesare în intervenție în violență domestică. Formatorul va prezenta principalele competențe și va susține participanții să cunoască conținutul competențelor și să reflecteze la utilizarea acestora în intervenție.

Sesiunea următoare va avea în centru practicienii și în mod specific: siguranța și reziliența practicienilor. Conținutul va cuprinde vulnerabilitățile/defensele practicienilor, limite profesionale, planul de siguranță pentru practicieni, strategii de dezvoltare a rezilienței practicienilor. Formatorul va prezenta conceptele cheie, va lucra în diade și cu grupul.

În **ultima sesiune** de lucru formatorul va aborda tema instituțiilor implicate și colaborarea interinstituțională (100 min). Participanții vor dezbate și vor numi instituțiile implicate în combaterea violenței domestice la nivel central și la nivel local, atribuțiile legale ale fiecărei instituții, vor reflecta la eficiența răspunsului instituțional în raport cu fenomenul violenței domestice și de gen. Formatorul va încuraja grupul să sugereze idei de eficientizare a răspunsului autorităților și societății civile față de acest fenomen.

3.2. Evaluarea finală

Sesiunile de instruire se vor finaliza cu evaluarea cursului de către participanți. Astfel formatorul va încuraja participanții să ofere feedback cu privire la curs utilizând întrebări deschise și formularul de evaluare din anexă.

În cadrul formularului participanții vor evalua atât aspectele practice / logistice ale programului cât și conținutul și modul de livrare. Astfel formularul are un capitol dedicat părții administrative (locație, prânz, pauze etc), o parte ce vizează conținutul instruirii (materiale, subiecte abordate etc) și partea privind modul de livrare a sesiunilor (comunicarea cu formatorul, metodele educative utilizate etc)

3.3. Raportul de formare

După finalizarea sesiunilor de instruire, formatorul va elabora un raport al instruirii în care va nota principalele concluzii și recomandări, conform anexei.

ANEXA 1

FORMULAR DE EVALUARE A SESIUNILOR DE INSTRUIRE

Acest formular dorește să colecteze feedback-ul dvs cu privire la sesiunile de instruire la care ați participat în cadrul proiectului **VERA** “*Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!*”

Datele colectate sunt anonime, vor fi utilizate pentru îmbunătățirea sesiunilor următoare și pentru a face recomandări cu privire la viitoarele programe de formare pentru echipele care fac intervenție de urgență în cazurile de violență domestică.

Partea I: Organizare și logistică

Pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă foarte slab și 5 tot ce aveam nevoie) cum apreciați suportul logistic?

1. procesul de înscriere 1 2 3 4 5
2. comunicarea detaliilor cu privire la curs 1 2 3 4 5
3. locația 1 2 3 4 5
4. pauzele

2.1. pauza de prânz 1 2 3 4 5

2.2. pauzele de cafea 1 2 3 4 5

III. Pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă foarte slab și 5 tot ce aveam nevoie) vă rugăm să apreciați conținutul sesiunilor astfel:

1. Materiale primite 1 2 3 4 5

1. suportul de curs 1 2 3 4 5

2. fișele/exercițiile 1 2 3 4 5

Mecanismul Financiar Norvegian 2014-2021

Programul „Justiție”

Proiectul predefinit “VERA – Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!”

2. Pe o scală de la 1 la 5 (1 foarte slab, 5 foarte bun), cum apreciați instruirea din punct de vedere al conținutului? 1 2 3 4 5

3. Pe o scală de la 1 la 5 (1 foarte slab, 5 foarte bun), cum apreciați instruirea din punct de vedere al clarității? 1 2 3 4 5

4. Vă rugăm să ne spuneți 2-3 aspecte pe care le-ați apreciat la aceste sesiuni de instruire.

.....
.....
.....

5. Ce ne-ați recomanda să îmbunătățim pe viitor la aceste sesiuni de instruire?

.....
.....
.....

IV. Formatorul/ formatorii

1. Pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă foarte slab și 5 competent) cum apreciați următoarele aspecte

1. metodele de educație utilizate? 1 2 3 4 5

2. interacțiunea cu formatorul/ formatorii? 1 2 3 4 5

Raport de formare

În cadrul proiectului **VERA** “*Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!*”, Componenta 1, activitatea A.1.1 ORGANIZAREA SESIUNILOR DE INSTRUIRE PENTRU COORDONATORII ȘI MEMBRII ECHIPELOR MOBILE, a fost organizată sesiunea de instruire pentru coordonatorii echipelor mobile și membrii acestora din județul, localitatea/orașul

La această sesiune au fost participanți.

În cadrul sesiunilor de lucru, din programa de formare, s-a lucrat pe următoarele teme:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Următoarele teme au fost cerute de către participanți pentru a fi dezbătute în profunzime:

.....
.....
.....

Următoarele teme nu au fost abordate (dacă e cazul):

.....
.....

Motivele pentru care temele menționate nu au fost abordate (dacă e cazul):

Mecanismul Financiar Norvegian 2014-2021

Programul „Justiție”

Proiectul predefinit “VERA – Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!”

.....
.....
.....

Recomandări de tematici pentru formări viitoare:

.....
.....
.....

Recomandări generale:

.....
.....
.....

Concluzii:

.....
.....
.....
.....
.....

Întocmit,

Data

Formator:

.....

Semnătura: